

Lasten Suometar.

— Lukemista Nuorisolle. —

N. 34.

Joulukuussa

1857.

Röyhkyden ja Rikkauden Dikeuden-käynti.

Ratjo N:o 15 *).

Tietäväisen neuvoista manasi Röyhätär Rihkamoista Tyhjälän Raastupa-oikeuteen vastaamaan niille syyttämisille, jotka hänen päälle olit kantanut. Oli muka syyttänyt Rihkamoista tuottamasta laupuntiin ylöllisyyttä, heikumata, kateutta, ylpeyttä ja monta muuta pahaa tapaa, joita hänen, Röyhättären hallitessa, eivät Tyhjälän asukkaat tunteneet nimeksikään. Rihkamoinen myönsi kyllä antamansa rikkauden paljonki pahaa maailmassa matkaan saattaneen, waan sanoi sen silloin tapahtuneen, koska sokea-silmin umpimähköön wain jakeli hyvyystensä kelle satui. Mutta nyt oli Oli-jumala antanut hänelle näön semmoisen, jolla tarkasti taifi tutkia ihmisten sydämet ja munaskuut, eikä siis luullut sitä huoliwan pelätäkään, että antiniansa karttuisi mokomille kunnottomille, jotka niitä wäärin käyttäswät. Ja kun siis rebelliset ja kunnon miehet wain nyt tulivat rikkaitfi, niin johan tuon ymmärtää kufin olewan niinkuin ollaki pitää, että muka anfiot palkitaan. Lopuksi oli hän itsen Oli-jumalan käskystä Tyhjälään tullut ja arweli Jumalata sillä wain pilkattawan kun hänen käskyläistä pyysiwät wainota.

Turhaan kiisti Röyhätär vastaan, ja sanoi juuri rikkauden turmelewan kunnolliset miehet, jota monella esimerkillä näytti todeksi; turhaan loki hän selittää Oli-jumalan wain sallineen Rihkamoisen tuloa Tyhjälään, näyttääksensä sillä kuinka typerä heidän anomuksensa oli kun pelkkää rikkautta pyysiwät. Raatimiehet eivät ottaneet tuota korwiinsakaan, he kun kufin toiwoiwat Rihkamoiselta palkinnon saawansa, waan antoiwat seuraawan päätöksen tässä astassa.

„Raastuwan-oikeus on ottanut Röyhättären syyttelemi-

*) Tälle Holbergin näytelmästä otetulle jutulle, „joka jo entisen toimittajan aikana lähetettiin Lasten Suometarelle, olemme turhaan odotelleet loppua sen kunn. kirjoittajalta. Nyt kun ei enää käynyt sitä odottaminen, on nyk. Toim. mainitun Näytelmän johdolla kokenut sille loppua sowitzella.

stä Rihkamoista kohtaan tarvan tutkintonsa alle ja riitamiesten kumpasenfim kuultua

Päättänyt:

Koska Dikeus tunnustaa vastaajan Rihkamoisen Oli-jumalan erinomaisesta laupudesta tänne saaneen, pelastamaan meitä siitä kurjuudesta, joka tähän asti on ollut meidän osanamme, niin katsotaan kohtuulliseksi, että hänelle, Rihkamoiselle, hywäntekiellemme rakennettafoon Temppeleja sekä kunnia-patsaita kaupunnissamme. Päällelantaja, joka syyttömästi on manannut riita-miehensä lafiin, tuomitaan iki-päiwänsä maan-pakolaisena elämään. Täna vuonna, tässä kuussa.

Porimestari ja Raati“.

Tämmöinen kun oli tuomio langennut, ei muuta neuwoa ollut kuin piti Röyhättären kaupunnista pois lähteä maan-pakolaisena elämään ja heittää wallan Rihkamoiselle. Itku-silmin läffi hän lastineen tiehensä ennustamalla vielä sen ajan tulewan, jolloin häntä kaipauksella muistaisiwat. Rihkamoinen jäi yksinänsä siihen kaupuntia hallitsemaan ja kaikki kumarfiwat nyt nöyrästi mammonan jumalata.

Waan ei aikaakaan, kun nousi riita ja eripuraisuus Tyhjäläisten kesken. Rihkamoinen kun waan jakeli antiniansa hywille ja rebellisille miehille, niin tuostapa alkoiwat toiset pahanjuoniset, jotka oliwat ilman jääneet, heitä kadehtia. Rikkaat taasen puolestansa yspeiliiwät onneansa ja katsowat ylen noita köyhiä kansalais-raukkojansa. Miinpä satuin kerranfin kuulemaan, miten tuo wanha tuttawanne Leuhkonen riiteli erään wirkaweljiensä Suihkosen kanssa, joka oli ollut häntä onnellisempi ja saanut Rihkamoiselta koko puösin rahoja.

„Mistäs tuon sait, Suihkonen“? kysäfi Leuhkonen karsain silmin katsellen toisen rahapussta.

— „Onkos sinulla mitään sillä tekemistä“, Näjäwiisias! Saimpahan tuolta Rihkamolta, wastasi Suihkonen yspeästi ja kulki edelleen.

— „Elähän niin kiireisäfi ole, weikkoseni. Sano tofi millä lailla sen häneltä sait“?

— „Mitä, weikkosesi? Huuti, hämytöin minua snuttelemasta“!

— „Eipä tästä aikoja ole, kuin yhdessä renkinä samaa isäntää palvelimme ja elimme kuni ystäväykset ainaki, arveli Leuhkonen“.

— „Olkoonpa jos. Mutta tästä lähin, muista se, et ole minun wertaiseni!“ vastasi Suihkonen närkästyneenä.

— „Boipa kummaa, kun on saanut ylpeäksi tuo mies! No, mut kuulehan kun — — —“.

— „Jos et, toswana, mene tiehesi, niin kowillesi saat“, tifikasi Suihkonen ja samalla siwalssi toista kowalle, että battu lenti päästä.

Semmoisesta leifistä jo suuttui Leuhkonenki ja rupesti kochti kurkkuaansa huutaa kiskumaan waatien häntä miekkasille, waan Suihkonen ei ollut tuota kuulewinansakaan senkuin kullki tietänsä lauloo hyräellen itseksen. No, eihän se Leuhkonenkaan kauwan kehdannut siinä yksinänsä rähistä, warssinkin kun pelkäsi Poliisikammariin joutuwansa. Siitä kun oli sota-intonsa wäähän laimistunut, sai hän sitä miettimään, miten miekka-kahakassa olisi woinut niinkin sattua, että oman päänsä olisi menettänyt, ja kiitti nyt onneansa, ett'ei siitä leifistä tullut mitään.

Tämmöisiä riitoja rikkaiden ja köyhäin välillä syttyi yhtenänsä, misä waan toistinsa tulivat ja wiimen nousi melkoinen kapina kansassa, joka huutaen ja rähisten tunkeutui joukossa Raastupaan saamaan riitansa ratkaisuksi. Raatimies-paroilla oli tekemistä, ennenkuin saivat kansan suostumaan siihen, että yksitellen tulisivat eteen riitansa ratkaisemaan, sillä kaikki huusivat yhtä suuta toinen toistansa kowemmin. Tietämäinen, joka oli kaupunnin arwollisimpia miehiä, sai toki kansan lepyttäneeksi ja nyt astui ensiksi nuori neitinen tuomaripöytänsä kantamaan sulhonsa päälle. Tämä oli, köyhänä vielä ollessaan, kihlannut hänen, mutta nyt Rihkamoiselta rahoja saatuaan ottanut toisen rikkaamman tytön morsiamekseen. Hänen perästänsä tuli taannoinen koulumestari eteen ja walitti koululaisten saaneen ylen wallattomiksi ja uppiniiskaisiksi aina sitä päivästä, kun wanhemmat rikastuttuansa, kielisivät häntä, köyhää koulumestaria, heidän kulta-kuppur-laitansa kurittamasta. Palwelus-piika kantoi wanhan emäntänsä päälle, jota vuosikausia oli palwellut waan joka nyt, äkkiä rikkaaksi päästyänsä, oli muuttunut niin saidaksi, ett'ei koko palffaakaan enää tahtonut maksaa. Wiimein tuli pappi siihen ja walitti kansalta jumalanpelwon keronansa kadonneen, kosk'eivät enää saatariansakaan hänelle suorittaneet, ja ennusti Oli-jumalan kochtakin ranskaisewan heitä.

Hänen siinä vielä puhuesja kuului ulkoa outo pahina ikään kuin olisi ukkoinen jylisty. Raatimiehet kawahitwat istuwiltaan ja juoksimat ulos katsomaan. Täällä oli kaikki melleäsä metelissä; Oli-jumala oli ukkoisen jylinällä astunut taiwaasta alas ja kansa kaikki huusi telmäsi siinä ympärillänsä. Kowalla äänellä puhui nyt Oli-jumala hämmästyneelle kansalle: „Siihen riitaan ja eripuraisuuteen joka nykyjään kuppunnisamme wallitsee, olette itse hyypäät, koska alituisilla anomuksilla niin kiusasitte jumaloita, että wiimeinkin päättiwät noudattaa syntistä mieltänne ja lähettää Rihkamaisen tyköne. Opytkaa tästä, miten typerät ihmisten pyynnöt owat, jotka aina waan anowat sitä, mikä heille wahingollinen on. Rukoilkaatte tästä lähin wain: „Anna meille mikä hyödyllinen on, waikk'emme sitä anelekaan ja kiellä paha pois, josko hartaasti sitä pyytäisimmekin“. Nyt kuin olette saaneet koetella omaa mieltänne, niin loppukoon tämä surkea leifinteko. Rihkamoinen on jo taaskin saanut kokeaksi ja kasketty muuttamaan pois kaupunnistanne ja Köyhätär, joka kaupunnin raja-mailla oleskelee, saatettakaan juhla-waelluksessa takaisin“. Sen sanottuansa kochosi Oli-jumala taaskin ilmahan ukkoisen jylistessä.

Suruwirttä hyräellen läksi Rihkamoinen kaupunnista pois ja walitteli ihmisten kiittämättömyyttä, jotka häntä wain syyttiwät kaikesta pahasta, waikkapa itse oliwat hywyttänsä wäärin käyttäneet. Köyhätärtäpä käwi Tyhjälän Porimestari ja Raati nöyrästi rukoulemassa kääntymään takaisin kaupuntiin, jossa kansa kaikki juhla-waateissaan, riemuhundolla ottiwat häntä vastaan. Ja sitä päivästä on Köyhätär, kenenkään häiritsemättä, yksinänsä hallinnut Tyhjälän asukkaita, jotka wywin kuuluwat tytywän hänen waltaan. Sen pitunen se.

Dnko työ waiwaa?

Kaunis oli kewaäinen iltä. Aurinko jätti jäähywäiset maalle ja lähetti vielä kerran ystäwällisen silmäyksen seuduille, joita läteillänsä oli wirtistännyt. Wähitellen laskeutui lewolle ja waiyui warowasti piiloon puiden lehtien taakse. Järwen rannalla istui jotenkin kofialla kiewellä hoikka, rohkea-kaswuinen nuorukainen ja katseli tätä jaloa näköä. Liwiniä oli ripustanut läbellä kaswawan lepän oksalle. Wallattomasti liehueli tuuli hänen rintansa ympäri ja nyhteli wälistä kaula-waattetansa, koitelten kuinka wahvasti se oli solmittu puhtaan paidan-kauluksen alle. Ohki oli si wienyt kepeän hattunsaakin widdakkoon, jos ei hänen päänsä olisi ollut waiyynut wasempaan käteen, jota polwensa kannatti. Difean kätenä

piti sydäntä lohti. Silmänsä yhtenänsä tarkastelivat auringon laskeumista ja niin oli nuorukainen ajatushinsa wajonnut ett'ei hawainnut, kuinka aallot huuhtoivat hänen jalkojansa. Loistawa oli aurinko. Palawan pyörän näköisenä näkyi kiirehtivän matkallansa ja alentuvan yhä alemmalle. Mutta samassa kun luulti hänen häviävän metsän ranteen taaksi, niin heitti vielä kerran puiden lehtien läwitse säteensä järven ympäristölle ja kulta si taivaan pimentyneet pilvet. Bälästä ikään kuin nousi uudesta puiden yli ja piti katselmaasta jos luonto ja luonto-kappaleet jo oliswat ehtineet rauhalliseen uneen. Näkyi arwelewan jos olisi jo hänenkin aika päästä lepäämään. — Luonto-kappaleet kyllä taifiswat olla majahansa menneet. Einnutkin olivat jo löytäneet pesänsä, waikka ppyhtkin wälästä vielä leikkii pitiwät ja niinkuin joutsen-nuolet, kiirehtiwät ofsalta ofsalle. Kotiinpäin siipensä kuitenkin kannattiwat. Mutta puut, ne olivat aina vielä wähän tuskaiset. Vieneekö tuuli niitä hätyyttänyt taikka mikä muu ahdistanut, sitä en tiedä. Bälästä aina sopottelivat ja sitten kumariswat. Ehkä sanoiswat hywää yötä auringolle? Mahdollista kyllä. Ihmeellinen waan oli heidän käytönsä. Hongat seisoiwat liikkumattomina, mutta jolloinkullosin koska tuuli wähän kowemmin heilutti heidän latwojansa, ikään sätkähtiwät kaikki. Koiwut kyllä seisoiwat suorana, mutta koska tuulen puhallukset käiwät heidän ofsisansa, niin kumariswat aivan kuuliaisina. Synkkämieliseltä ne näyttiwät, mutta syvämieliseltä myös. Mitä lienevät surreet? Itkewätkö niiden weljensä onnettomuutta, joiden kylkeen ihmiset olivat haawoja hakanneet, taikka joiden rinnasta elon-nesteen olivat imeneet? Kauniit koiwut! Surkuteltawa kyllä on kohtalonne. Mutta ehkä ette tiedä, että ne ihmiset, jotka teitä waiwaawat, itse owat kärsineet niin kowaa onnea, ett'eiwät tunne säälimestä teitäkään lohti. Jos siitä tiedosta teille lohduitusta lienee? Surun-alaisilta aina näytätte. Mutta haawat wieresänne? Kumma niitäkin oli katsella! Ei ne sätkähtyneet niinkuin hongat, eikä kumaraneet niinkuin koiwut, mutta jos tuuli wähänkin waan liifahutti heidän lehtiänsä, ikään kuin wapisiwat. Tuulen laimittua kun muut puut jo seisoiwat järkähtämättä, haawat yhä vielä wärisiwät. Rauhattomat olivat raudat. Mikä heitä lienee waiwannut? Waifea on wastata. Ehkä joku rivos rasitti heidän tuntoansa? Jos niin olisi. Sywä on siitä satu, mutta ehkä pitkästi tulisi tällä kertaa jutella. Kylläkö lienee mainita, ett'eiwät hongat halwasta astasta huokaele. Niin telewät aina ja niin silloinkin, koska nuorukainen istui kiwellä, katsellen auringon laskeumista ja kuunnellen kuinka puut puhuiwat

toweriensä kanssa. Ja ehkä istuisi vielä samalla paikalla, katselisi ja kuuntelisi, jos ei keski-ikäinen mies, läähättäen ja kiireisillä askeleilla astuen, olisi lähestynyt häntä ja heti herättänyt häntä unelmista. Se oli Abheralan Adam, joka likeni.

(Jatketaan).

Anttu-setän juttuja.

Anttu-setä oli wanha elähtynyt koulu-maisteri; oliko Hämeen- wai Sawon-linnassa, en tiedä tarkoilleen. Waan sen tiedän hywinfin, että hän aina leskellä muutti Pajulan hoviin ja olla oleskeli siellä wiikkoa pari, kolme si-farensa luona, joka leskenä siinä eleli. Nämät pari wiikkoa oli Pajulan lapista mitä hupaisinta aikaa, sillä Anttu-setä oli hywin leikkisä ja puhelias luonnoltansa ja ties sen seitsemän satua jutella. Warstunkin olivat hänen kerptomuksensa eläinten tawoista ja elämästä heistä rattosa kuulla. Kerrankin olivat lähteneet käwelemään ja sillä matkalla tulleet joen rantaan, kussa silta juuri oli tekeillä. Siihen nyt istautuiwat wähäksi aikaa katsomaan, mitenkä työ sujuisi miehiltä.

— „Sanoppa setäiseni, eikö tammöinen sillan rakennus ole kowin raskasta työtä kun tuommoisia pitkiä hirsitä täytyy tänne wieritellä“? kysäsi pieni Wilho osoittaen erästä isoa hirttä.

— „Kyllä kai se raskasta lienee“, — wastasi setä häntä — mutta tätä vielä waifeammat owat ne kuwun-tapaiset kiwi-sillat, joihin usein menee wuostakin rakentaessa. Tunnenpa minä pienen elävän, joka rakentelee yhtä hywiä siltoja kuin paraimmatkin pyrkimestarit“.

— „Ah, jo nyt tiedämme mitä taasikin tarkoitat. Sinä ai'ot jutella meille noiden elävän tawoista, eikö niin“?

— „Dikein arwattu! Tämä pieni pyrkimestari on muurainen“?

— „Mistäpä se semmoinen muurainen kotosin on“?

— „Dmpahan se niin kutsuttu Termita eli walke-muurainen, joita löytyy noissa kuuman ilman-alan maisissa ja paljon kuuluwat siellä pilloja telewän. Owat muka ahnaat, kalwaamaan kaikkea, mikä waan eteen puuttuu, paitse lasi- ja metalli-kaluja, joihin hampaansa eiwät pysty. Warstunkin kuuluwat rakastawan puuta pureskella, jonka wähässä aikaa syöwät aivan onteloksi, ett'ei jää kun kuori jällelle. Waan merkilliseksi owat nämä hyönteiset saaneet rakennus-taitonsa kautta. Ne eiwät rakenna waan siltoja, mutta rappusia, maanteitä jopa koko kaupuntiaakin. Ensilusissa nähdään pieniä sokuri-topun kaltaisia hyppylöitä kohoawan maasta, jotka eiwät ole kuin kolmen, neljän waaksan korkeiset. Korkein niistä on keskeissä ja sen ym-

pärillä ovat ne toiset rakennetut. Niiden välit täytetään sitte mullalla, jotta siihen syntyy yksi ainoa iso kuffula; sillä ne pienimmät hyppylät käytetään waan tehneitten asemasta ja hajotetaan sitte kuin iso kuffula on saanut walmiiksi.

— „Pelkästä mullasta ne noita hyppylöitä rakentawat“.

— „Pelkästä mullasta, waan se muuttuu heidän käsikänfä yhtä kowaksi kuin kiwi, jotta hywin kannattawi wiisi miestä päällensä.“

— „Duko se korkeakin tuo iso kuffula“?

— „Tawallisinta lienee syylen korkeus, waan on niitä aina kolmenkin syylen korkeita“.

— „No, mut mahtanee nuo muuriaisetkin olla aika isoja“?

— „Eipä niinkään, koska waan ovat neljännessen tuuman pituisia; mutta ne näetse rakastawat oleskella isoissa huoneissa.“

Kuninkaansa ja warstunin hänen puolisonsa ovat toki muita isommat. Näille rakennetaan kuffulan keskelle, sen alimmaiseen kertaan pienoinen suoja, jonka lattia on tiwestä, waan owi on niin ohut, ett'ei sitä mahdu siälle muut kuin palwelia-termitat. Seitä on muka, pait kuni-gasta ja häneu puolisoansa, sotamiehiä ja palwelijan eli työwäen säättyä, jotka kumpasetki owat ne joita tawallisesti nähdään.

— „Entäs, mitenkä nuo kuninkaalliset pääsewät tuolta ulos käymään“?

— „Ne eiwät ulkona käykään. Kuninkaallisen majan ympärillä on koko joukko pienempiä majoja, joissa palwelijat asuwat. Näiden tulee forjata kuninkaallista perhekuntaa ja kantaa heidän majastansa nais-kuninkaan si-jittämät munat, joita tämä munii aina kahdeksan kymmentäki tuhatta kappalletta kerrassaan. Munat wiedään eri majoihin, lasten tupiin, joissa palwelijat syöttäwät ja hoitelewat niistä syntyneitä poikia. Kallein näiden majojen välillä on maanalaisia käytäviä, jotka wastaawat kaupuntiemme katuja. Waan kun lasten tupia on vielä kolmannesjä sekä neljännesfäki kerrassa ja tänne olisi pitkä matka katuja myöten kuljetella munia, owat palwelijat rakentaneet itselleen sillan, jota myöten pääsewät kuninkaan majan katolta suoraan tietä ylimmäiseen kertaan.“

— „Puustako se silta on tehty“? kysyi pieni Anna.

— „Ei, sawesta Anniseni, niinkuin nuo maanalaiset käytävänsäkin, jotka usein owat pari sataa kynnärätä pitkät. Sillä palwelia-termitat käywät aika-harwoin ulkona, waan ruokansa sekä muut tarpehet kulettawat näitä käy-

täviä myöten kaupuntiin. Dyma noita teitä rakettu ulko-puolellekin kekoa, waan ne owat waan hätä-warakki.“

— „Mutta selitäppä setäiseni, mitenkä nuo sotamiehet sotaa käywät“? kysyi Wilho.

— „Jos kepillä pistät reiän kokeon, niin sobta näet erään noita soturia tulewan sieltä ulos ja rupeewan siinä ulkopuolella karaulia käymää. Hawaitseeko waaran uhkaawan kiiruhtaa hän sitä heti muille sanomaan ja nyt hyökkää heitä koko parwi sieltä wihollisen päälle. Waan silmättömät ollen eiwät woi omia miehiään wihollisesta eroittaa, senkuin pureskelawat umpi-mähhkään kehen sattuu.“

— „Koskeneeko se heidän puremisensa“?

— „Kyllä kai se koskee, niillä kun on pitkät naskalin kaltaiset hampaat suussa, joilla pistelwät ja jos ihmisen jalkaan käywät käsiiksi, niin wäleen siihen weri-haawoja saapi. Joka puremalla hierowat leuka-pielet tois-hinsa ja richuwat aika tawalla. Muutamit, jotka näyttäwät ufsieria olewan, lyöwät kaiken sen aikaa hampailansa wasten pesän seinää, jotta kuuluu kuin kellon raskutus ikään. Jos ehtimiseen kepilläsi lyöt kokea wasten, niin näet miten nämä uljaat soturit, kaiken sota-intonsa turhaksi hawaittuansa, tunnin jopa puolenki perästä pötkiwät tipo-tiehenä kaupuntiinsa jälleen. Eikä aikaakaan kun ilmestyy heidän siaan koko joukko palwelijoita, sawipalanen kullakin suussaansa, jolla muurin reifää alkawat parannella. Näiden siinä työtä tehdesä käwelee aina pari kolme soturia siinä heidän keskellä, waan eiwät ryhdy työhön, waikkapa kuin olisi kiire käsisä toisilla. Ne owat siinä mukaan perään-katsojina ja eräs heitä seisoo aina siinä sobden, kussa työtä tehdään, kurtisteleee ympärillensä, kohottaa nokkaansa ylös ilmaan ja lyödä raskutawi aina ajan takaa seinää wasten, että toiset hywin kuulewat sen. Tuosta kiihtywät työmiehet kahta unterammiksi. Jos uudestaani hämytät heitä, katoaa työwäki kaikki näkymättömiin ja soturit astuwat järjestetyissä riweisä taaskin eteen“.

— „Eikös meidänki maan muuriaisilla ole samoja tapoja kuin noilla ulkomaalaisilla“? kysyi Anna.

— „Dyma kyllä. Mutta se on niillä eroitus, että tawalliset muuriaiset waan imeskelewät suullaansa, eikä pure niinkuin termitat. Waan niistä puhukaamme huomenna, aika on jo lähteä kotiin. (Jatketaan).“

Toimitti: S—la.

Helsingissä,

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapainossa.

Painoluwun antanut. L. Heimbürger.